

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний політехнічний університет
Інститут комп'ютерних систем
Кафедра інформаційних систем

Лабораторна робота №10
З дисципліни "Операційні системи"
Тема : «Керування процесами-транзакціями в базах даних. Частина 2»

Виконав
Ст.гр. AI-204
Костецький Б.В.
Перевірили:
Блажко О.А.
Дрозд М.О.

Одеса 2021

Мета роботи: дослідити поведінку процесів-транзакцій в базах даних та засоби керування ними через механізм блокування з використанням сучасних систем керування базами даних.

Завдання

Завдання 1. Аналіз роботи багатоверсійного протоколу

В завданні 1 рішення попередньої лабораторної роботи було створено таблицю з декількома рядками.

Підготуйте чотири транзакції за прикладом з рисунку 2:

- T1 – отримання номеру транзакції, внесення нового рядка в таблицю та перегляд вмісту таблиці;
- T2 – постійний перегляд вмісту таблиці
- T3 – видалення рядку з наступною відміною цієї операції;
- T4 – зміна значення однієї з колонок рядка.

В операцію читання рядка таблиці додайте системні колонки `xmin`, `xmax`.

На кожному кроці виконання транзакції переглядайте значення колонок `xmin`, `xmax` та зробіть відповідні висновки.

Завдання 2. Аналіз стану транзакцій на різних рівнях багаторівневого блокування

Виконайте послідовно в двох терміналах наступні комбінації блокувань таблиці:

IX-IS, SIX-IX, SIX-IS. Надайте висновки про сумісність блокувань.

Для кожної комбінації блокувань перед завершенням 1-ї транзакції (яка розпочалася раніше) в додатковому терміналі через команду `psql` отримайте дані про стан транзакцій (таблиця `pg_locks`).

Завдання 3. Керування квазіпаралельним виконанням транзакцій на різних рівнях ізоляції транзакцій

Підготуйте транзакції, які було створено у завданні 3.1 рішення попередньої лабораторної роботи, а саме, створіть дві транзакції, кожна з яких повинна включати такі операції:

- операція читання першого рядку таблиці;
- операція редагування однієї із змінних таблиці в першому рядку;
- повторна операція читання першого рядку таблиці;
- операція фіксації всіх змін.

1.1 Виконайте роботу транзакцій при умові їх роботи на рівні ізоляції READ

COMMITTED. Проаналізуйте реакцію СКБД на операцію UPDATE 2-ї транзакції (яка виконується пізніше) та дайте свої висновки.

1.2 Повторіть роботу транзакцій при умові їх роботи на рівні ізоляції REPEATABLE

READ. Проаналізуйте реакцію СКБД на операцію UPDATE 2-ї транзакції (яка виконується

пізніше) та дайте свої висновки.

1.3 Повторіть роботу транзакцій при умові їх роботи на рівні ізоляції

SERIALIZABLE. Проаналізуйте реакцію СКБД на операцію UPDATE 2-ї транзакції (яка

виконується пізніше) та дайте свої висновки.

Завдання 4. Керування квазіпаралельним виконанням транзакцій при наявності тупикових ситуацій.

1.1 Виконайте модифікацію транзакцій так, щоб вони призводили до тупикової ситуації.

1.2 Виконайте дві модифіковані транзакції.

Проаналізуйте реакцію СКБД на операцію UPDATE 2-ї транзакції (яка виконується пізніше) та яка призвела до тупику. Дайте свої висновки з урахуванням:

- ідентифікаторів процесів
- номерів транзакцій.

Хід роботи:

Завдання 1

- T1 – отримання номеру транзакції, внесення нового рядка в таблицю та перегляд вмісту таблиці;
- T2 – постійний перегляд вмісту таблиці

```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
Last login: Sun Apr 25 21:58:00 2021 from 213.231.23.64.pool.breezei  
[kostetskij_bogdan@vpsj3leQ ~]$ psql  
psql (9.5.25)  
Type "help" for help.  
  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> INSERT INTO department VALUES (1, 'SPO', 'IKS');  
INSERT 0 1  
kostetskij_bogdan=> SELECT xmin, xmax, faculty FROM department;  
      xmin | xmax | faculty  
-----+-----+-----  
 2123 |    0 | IMI  
 2132 | 2135 | IMI  
 3440 |    0 | IKS  
(3 rows)  
  
kostetskij_bogdan=> COMMIT;  
COMMIT  
kostetskij_bogdan=>   
  
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
2123 |    0 | IMI  
2132 | 2135 | IMI  
(2 rows)  
  
kostetskij_bogdan=> SELECT xmin, xmax, faculty FROM department;  
      xmin | xmax | faculty  
-----+-----+-----  
 2123 |    0 | IMI  
 2132 | 2135 | IMI  
(2 rows)  
  
kostetskij_bogdan=> SELECT xmin, xmax, faculty FROM department;  
      xmin | xmax | faculty  
-----+-----+-----  
 2123 |    0 | IMI  
 2132 | 2135 | IMI  
 3440 |    0 | IKS  
(3 rows)  
  
kostetskij_bogdan=>   

```

У T2 нема наявного 3-го рядка , так як T1 не було завершено. Після завершення T1 у T2 рядко відображався під номером 3440.

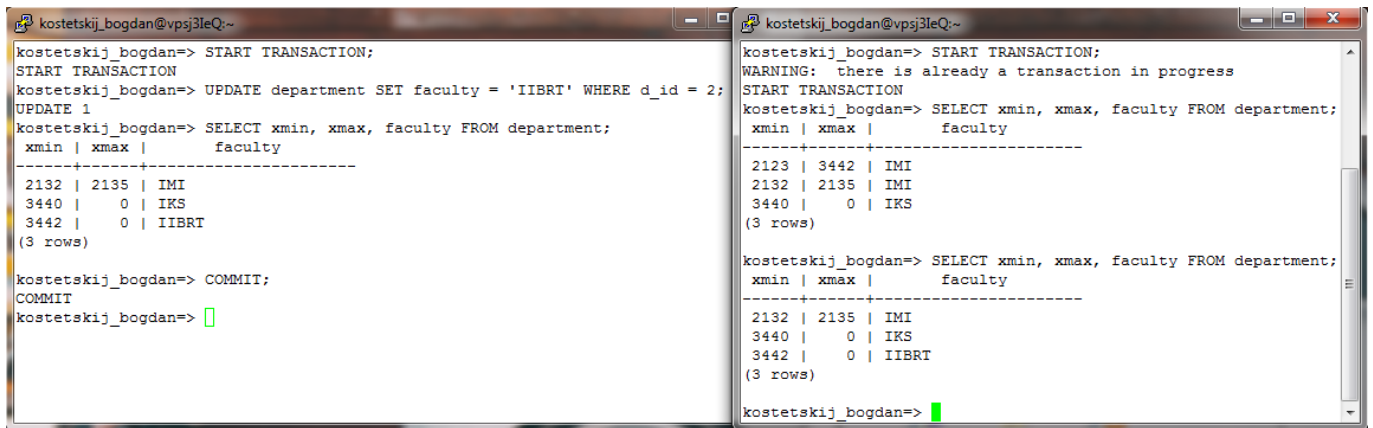
- T3 – видалення рядку з наступною відміною цієї операції;

```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
WARNING: there is already a transaction in progress  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> COMMIT;  
COMMIT  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> DELETE FROM department WHERE d_id = 2;  
DELETE 1  
kostetskij_bogdan=> SELECT xmin, xmax, faculty FROM department;  
      xmin | xmax | faculty  
-----+-----+-----  
 2132 | 2135 | IMI  
 3440 |    0 | IKS  
(2 rows)  
  
kostetskij_bogdan=> ABORT;  
ROLLBACK  
kostetskij_bogdan=>   
  
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
kostetskij_bogdan=> SELECT xmin, xmax, faculty FROM department;  
      xmin | xmax | faculty  
-----+-----+-----  
 2123 | 3441 | IMI  
 2132 | 2135 | IMI  
 3440 |    0 | IKS  
(3 rows)  
  
kostetskij_bogdan=>   

```

Видалення рядка відбулося у T3, але T2 все одно відображав цей рядок під номером 3441.

– T4 – зміна значення однієї з колонок рядка.


```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> UPDATE department SET faculty = 'IIBRT' WHERE d_id = 2;  
UPDATE 1  
kostetskij_bogdan=> SELECT xmin, xmax, faculty FROM department;  
xmin | xmax | faculty  
-----  
2132 | 2135 | IMI  
3440 | 0 | IKS  
3442 | 0 | IIBRT  
(3 rows)  
kostetskij_bogdan=> COMMIT;  
COMMIT  
kostetskij_bogdan=> █
```

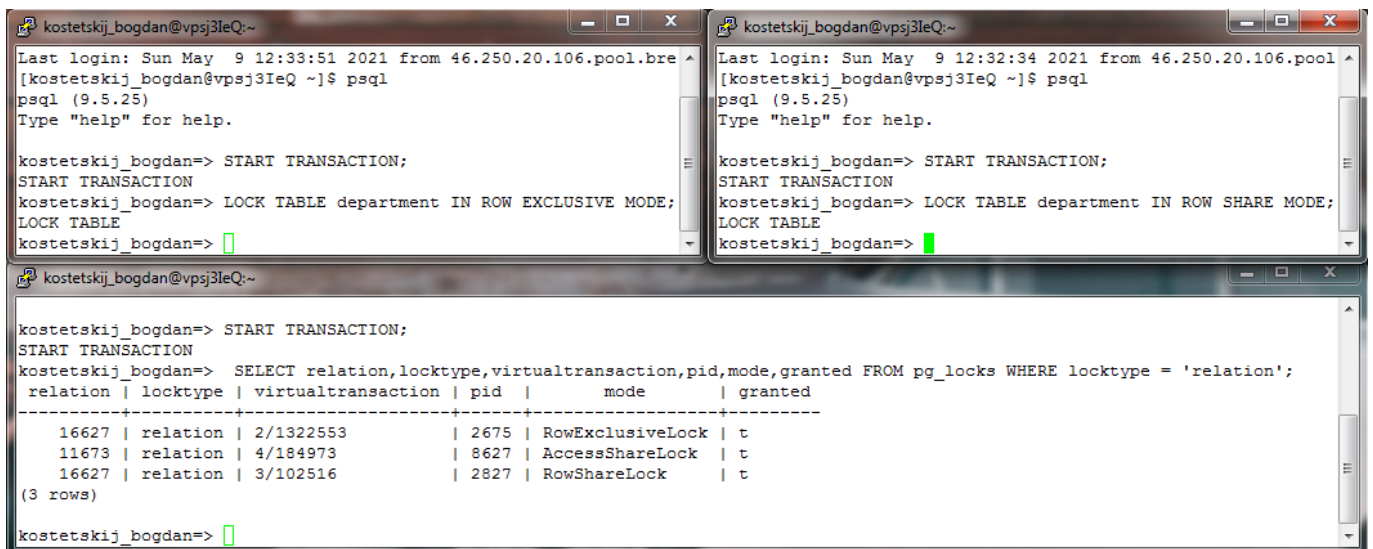
```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
WARNING: there is already a transaction in progress  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> SELECT xmin, xmax, faculty FROM department;  
xmin | xmax | faculty  
-----  
2123 | 3442 | IMI  
2132 | 2135 | IMI  
3440 | 0 | IKS  
(3 rows)  
kostetskij_bogdan=> SELECT xmin, xmax, faculty FROM department;  
xmin | xmax | faculty  
-----  
2132 | 2135 | IMI  
3440 | 0 | IKS  
3442 | 0 | IIBRT  
(3 rows)  
kostetskij_bogdan=> █
```

Під час першого считування у T2 відображається лише зміна номеру транзакції – 2132 . Після завершення T4 у T2 можна вже побачити зміну із номером транзакції 3442.

Завдання 2

Виконали послідовно в двох терміналах наступні комбінації блокувань таблиці: IX-IS, SIX-IX, SIX-IS. Надали висновки про сумісність блокувань.

IX-IS


```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
Last login: Sun May 9 12:33:51 2021 from 46.250.20.106.pool.bre  
[kostetskij_bogdan@vpsj3leQ ~]$ psql  
psql (9.5.25)  
Type "help" for help.  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> LOCK TABLE department IN ROW EXCLUSIVE MODE;  
LOCK TABLE  
kostetskij_bogdan=> █
```

```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
Last login: Sun May 9 12:32:34 2021 from 46.250.20.106.pool  
[kostetskij_bogdan@vpsj3leQ ~]$ psql  
psql (9.5.25)  
Type "help" for help.  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> LOCK TABLE department IN ROW SHARE MODE;  
LOCK TABLE  
kostetskij_bogdan=> █
```

```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> SELECT relation,locktype,virtualtransaction,pid,mode,granted FROM pg_locks WHERE locktype = 'relation';  
relation | locktype | virtualtransaction | pid | mode | granted  
-----  
16627 | relation | 2/1322553 | 2675 | RowExclusiveLock | t  
11673 | relation | 4/184973 | 8627 | AccessShareLock | t  
16627 | relation | 3/102516 | 2827 | RowShareLock | t  
(3 rows)  
kostetskij_bogdan=> █
```

Після виконання даних блокувань можна визначити , що тип блокування IX та IS сумісні.

SIX-IX

```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> LOCK TABLE department IN SHARE ROW EXCLUSIVE MODE;  
LOCK TABLE  
kostetskij_bogdan=> █
```

```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
Type "help" for help.  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> LOCK TABLE department IN ROW EXCLUSIVE MODE;  
█
```

```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> SELECT relation,locktype,virtualtransaction,pid,mode,granted FROM pg_locks WHERE locktype = 'relation';  
relation | locktype | virtualtransaction | pid | mode | granted  
-----+-----+-----+-----+-----+-----  
11673 | relation | 4/185127 | 15016 | AccessShareLock | t  
16627 | relation | 3/102636 | 14809 | RowExclusiveLock | f  
16627 | relation | 2/1345056 | 14687 | ShareRowExclusiveLock | t  
(3 rows)  
kostetskij_bogdan=> █
```

Звертаючи увагу на таблицю з даними , можна визначити що блокування IX знаходиться у стані очікування через вже виконане блокування SIX. Звідси можна зробити висновок , що дані блокування не сумісні.

SIX-IS

```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> LOCK TABLE department IN SHARE ROW EXCLUSIVE MODE;  
LOCK TABLE  
kostetskij_bogdan=> █
```

```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> LOCK TABLE department IN ROW SHARE MODE;  
LOCK TABLE  
kostetskij_bogdan=> █
```

```
kostetskij_bogdan@vpsj3leQ:~  
kostetskij_bogdan=> SELECT relation,locktype,virtualtransaction,pid,mode,granted FROM pg_locks WHERE locktype = 'relation';  
relation | locktype | virtualtransaction | pid | mode | granted  
-----+-----+-----+-----+-----+-----  
11673 | relation | 4/185299 | 16317 | AccessShareLock | t  
16627 | relation | 3/102846 | 16077 | RowShareLock | t  
16627 | relation | 2/1345236 | 15846 | ShareRowExclusiveLock | t  
(3 rows)  
kostetskij_bogdan=> █
```

Перша і друга транзакції заблокували таблиці. Дивлячись у таблицю з даними про стан транзакцій можна зрозуміти , що блокування є сумісними.

Завдання 3

Підготуйте транзакції, які було створено у завданні 3.1 рішення попередньої лабораторної роботи, а саме, створіть дві транзакції, кожна з яких повинна включати такі операції:

- операція читання першого рядку таблиці;
- операція редагування однієї із змінних таблиці в першому рядку;
- повторна операція читання першого рядку таблиці;
- операція фіксації всіх змін.

1.1 Виконайте роботу транзакцій при умові їх роботи на рівні ізоляції READ COMMITTED. Проаналізуйте реакцію СКБД на операцію UPDATE 2-ї транзакції (яка виконується пізніше) та дайте свої висновки.

Left terminal window:

```
kostetskij_bogdan@vps3leQ:~$
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;
START TRANSACTION
kostetskij_bogdan=>
kostetskij_bogdan=> SET TRANSACTION ISOLATION LEVEL READ COMMITTED;
SET
kostetskij_bogdan=> SELECT * FROM department;
d_id | name | faculty
-----+-----+-----
1 | DOT | IMI
2 | NKN | IIBRT
3 | SPO | IKS
(3 rows)

kostetskij_bogdan=> UPDATE department SET name = 'BNB' WHERE d_id = 3;
UPDATE 1
kostetskij_bogdan=> SELECT * FROM department;
d_id | name | faculty
-----+-----+-----
1 | DOT | IMI
2 | NKN | IIBRT
3 | BNB | IKS
(3 rows)

kostetskij_bogdan=> COMMIT;
COMMIT
kostetskij_bogdan=>
```

Right terminal window:

```
Type "help" for help.

kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;
START TRANSACTION
kostetskij_bogdan=> SET TRANSACTION ISOLATION LEVEL READ COMMITTED;
SET
kostetskij_bogdan=> SELECT * FROM department;
d_id | name | faculty
-----+-----+-----
1 | DOT | IMI
2 | NKN | IIBRT
3 | BNB | IKS
(3 rows)

kostetskij_bogdan=> UPDATE department SET faculty = 'IIIR' WHERE d_id = 3;
UPDATE 1
kostetskij_bogdan=> SELECT * FROM department;
d_id | name | faculty
-----+-----+-----
1 | DOT | IMI
2 | NKN | IIBRT
3 | BNB | IIIR
(3 rows)

kostetskij_bogdan=> COMMIT;
COMMIT
```

Усі дії оновлюються у T2 лише після завершення T1

1.2 Повторіть роботу транзакцій при умові їх роботи на рівні ізоляції REPEATABLE READ. Проаналізуйте реакцію СКБД на операцію UPDATE 2-ї транзакції (яка виконується пізніше) та дайте свої висновки.

Left terminal window:

```
kostetskij_bogdan@vps3leQ:~$
Type "help" for help.

kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;
START TRANSACTION
kostetskij_bogdan=> SET TRANSACTION ISOLATION LEVEL REPEATABLE READ;
SET
kostetskij_bogdan=> SELECT * FROM department;
d_id | name | faculty
-----+-----+-----
2 | EOS | IKS
1 | DOT | IMI
3 | KBV | IIIR
(3 rows)

kostetskij_bogdan=> UPDATE department SET name = 'KSM' WHERE d_id = 3;
UPDATE 1
kostetskij_bogdan=> SELECT * FROM department;
d_id | name | faculty
-----+-----+-----
2 | EOS | IKS
1 | DOT | IMI
3 | KSM | IIIR
(3 rows)

kostetskij_bogdan=> COMMIT;
```

Right terminal window:

```
kostetskij_bogdan@vps3leQ:~$
START TRANSACTION
kostetskij_bogdan=> SET TRANSACTION ISOLATION LEVEL REPEATABLE READ;
SET
kostetskij_bogdan=> SELECT * FROM department;
d_id | name | faculty
-----+-----+-----
2 | EOS | IKS
1 | DOT | IMI
3 | KBV | IIIR
(3 rows)

kostetskij_bogdan=> UPDATE department SET faculty = 'IMBT' WHERE d_id = 3;

ERROR: could not serialize access due to concurrent update
kostetskij_bogdan=>
kostetskij_bogdan=>
kostetskij_bogdan=>
kostetskij_bogdan=> SELECT * FROM department;
ERROR: current transaction is aborted, commands ignored until end of transaction block
kostetskij_bogdan=> ABORT;
```

Як і у попередньому випадку T2 оновлюється лише після завершення T1, але після цього завершення виникає помилка та блокується транзакція.

1.3 Повторіть роботу транзакцій при умові їх роботи на рівні ізоляції SERIALIZABLE. Проаналізуйте реакцію СКБД на операцію UPDATE 2-ї транзакції (яка виконується пізніше) та дайте свої висновки.

Left terminal window:

```
kostetskij_bogdan@vps3leQ:~$
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;
START TRANSACTION
kostetskij_bogdan=> SET TRANSACTION ISOLATION LEVEL SERIALIZABLE;
SET
kostetskij_bogdan=> SELECT * FROM department;
d_id | name | faculty
-----+-----+-----
2 | EOS | IKS
1 | DOT | IMI
3 | KSM | IIIR
(3 rows)

kostetskij_bogdan=> UPDATE department SET name = 'NKN' WHERE d_id = 2;
UPDATE 1
kostetskij_bogdan=> SELECT * FROM department;
d_id | name | faculty
-----+-----+-----
1 | DOT | IMI
3 | KSM | IIIR
2 | NKN | IKS
(3 rows)

kostetskij_bogdan=> COMMIT;
COMMIT
kostetskij_bogdan=>
```

Right terminal window:

```
kostetskij_bogdan@vps3leQ:~$
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;
START TRANSACTION
kostetskij_bogdan=> SET TRANSACTION ISOLATION LEVEL SERIALIZABLE;
SET
kostetskij_bogdan=> SELECT * FROM department;
d_id | name | faculty
-----+-----+-----
2 | EOS | IKS
1 | DOT | IMI
3 | KSM | IIIR
(3 rows)

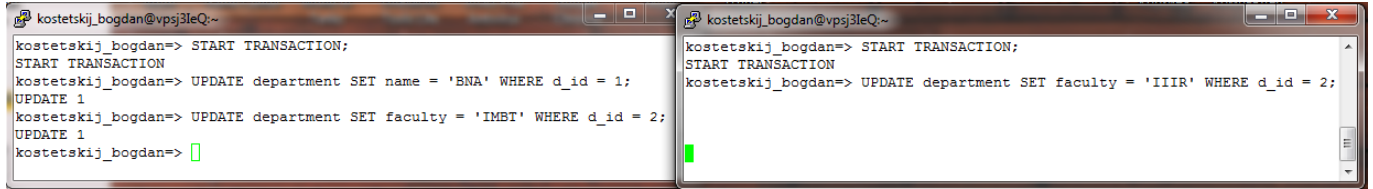
kostetskij_bogdan=> UPDATE department SET faculty = 'IMBT' WHERE d_id = 2;
ERROR: could not serialize access due to concurrent update
kostetskij_bogdan=> SELECT * FROM department;
ERROR: current transaction is aborted, commands ignored until end of transaction block
kostetskij_bogdan=> ABORT;
ROLLBACK
kostetskij_bogdan=>
```

На рівні ізоляції SERIALIZABLE не вдається виконати паралельні зміни.

Завдання 4

1.1 Виконали модифікацію транзакцій так, щоб вони призводили до тупикової ситуації.

1.2 Виконайте дві модифіковані транзакції.

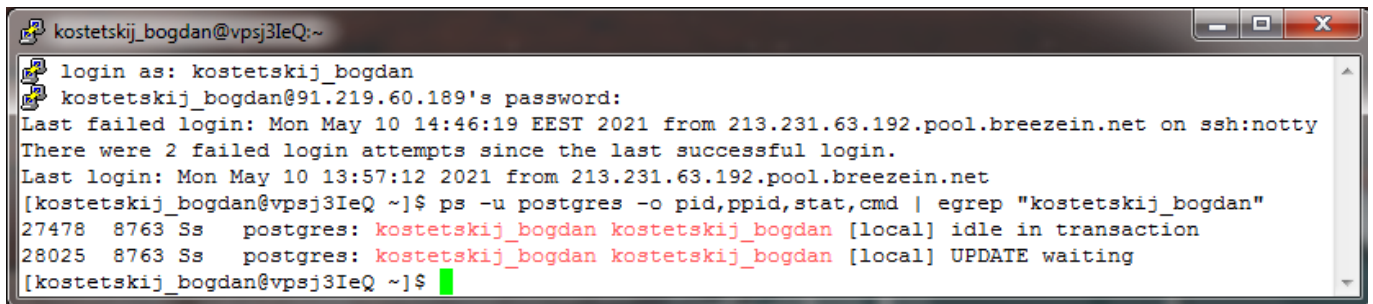


```
kostetskij_bogdan@vpsj3IeQ:~  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> UPDATE department SET name = 'BNA' WHERE d_id = 1;  
UPDATE 1  
kostetskij_bogdan=> UPDATE department SET faculty = 'IMBT' WHERE d_id = 2;  
UPDATE 1  
kostetskij_bogdan=> █  
  
kostetskij_bogdan@vpsj3IeQ:~  
kostetskij_bogdan=> START TRANSACTION;  
START TRANSACTION  
kostetskij_bogdan=> UPDATE department SET faculty = 'IIIR' WHERE d_id = 2;  
█
```

Проаналізували реакцію СКБД на операцію UPDATE 2-ї транзакції (яка виконується пізніше) та яка призвела до тупику. Дайте свої висновки з урахуванням:

- ідентифікаторів процесів
- номерів транзакцій.

Аналізуючи результати роботи переглянули таблицю процесів.


```
kostetskij_bogdan@vpsj3IeQ:~  
login as: kostetskij_bogdan  
kostetskij_bogdan@91.219.60.189's password:  
Last failed login: Mon May 10 14:46:19 EEST 2021 from 213.231.63.192.pool.breezein.net on ssh:notty  
There were 2 failed login attempts since the last successful login.  
Last login: Mon May 10 13:57:12 2021 from 213.231.63.192.pool.breezein.net  
[kostetskij_bogdan@vpsj3IeQ ~]$ ps -u postgres -o pid,ppid,stat,cmd | egrep "kostetskij_bogdan"  
27478  8763 Ss   postgres: kostetskij_bogdan kostetskij_bogdan [local] idle in transaction  
28025  8763 Ss   postgres: kostetskij_bogdan kostetskij_bogdan [local] UPDATE waiting  
[kostetskij_bogdan@vpsj3IeQ ~]$ █
```

Висновок: під час виконання лабораторної роботи було досліджено поведінку процесів-транзакцій в базах даних та засоби керування ними через механізм блокування з використанням сучасних систем керування базами даних.